

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Waldemar Płóciennik

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie B. B. i K. I.,
skazanych z art. 258 § 1 k.k., art. 286 § 1 k.k. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,
w dniu 27 listopada 2024 r.,
z urzędu, kwestii wznowienia postępowania kasacyjnego,
zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego
z dnia 2 marca 2021 r., sygn. akt II KK 25/21,
o oddaleniu kasacji obrońców skazanych jako oczywiście bezzasadnych,

p o s t a n o w i ł:

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowić postępowanie kasacyjne;**
- 2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2021 r., sygn. akt II KK 25/21, o oddaleniu jako oczywiście bezzasadnych kasacji, wniesionych przez obrońców B. B. oraz K. I. i kasację obrońców skazanych przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. kosztami postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa.**

Waldemar Płóciennik

Kazimierz Klugiewicz

Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy postanowieniem z 2 marca 2021 r., sygn. akt II KK 25/21, oddalił jako oczywiście bezzasadne kasacje obrońców skazanych B. B. i K. I. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 lipca 2020 r., sygn. akt II AKa 210/18, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt XII K 127/15.

Pismem z dnia 10 czerwca 2024 r. obrońca B. B. złożył wniosek o wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem ww. postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania. Autor wniosku wskazał na nienależytą obsadę sądu z uwagi na fakt, że w składzie jednoosobowym rozpoznającym kasację zasiadał sędzia SN Marek Siwek, powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Karnej w oparciu o uchwałę Krajowej Rady Sądownictwa (dalej: KRS), której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 3).

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy rozważyć, czy przedmiotem postępowania wznowieniowego może być postępowanie, zakończone oddaleniem kasacji. Sąd Najwyższy, rozpoznając niniejszą sprawę, dostrzega ewolucję poglądów judykatury w przedmiocie dopuszczalności stosowania procedury wznowieniowej do postępowań po uprawomocnieniu się orzeczenia i podziela wielokrotnie wyrażany w najnowszym orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym „dopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego oddalającego kasację, zarówno na wniosek strony – w oparciu podstawy wznowieniowe określone w art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k., jak i z urzędu – art. 542 § 3 k.p.k.” (*postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2023 r., II KO 75/23, LEX nr 3597323; zob. też: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 czerwca 2023 r., V KO 30/22, LEX nr 3572360; z dnia 14 czerwca 2023 r., sygn. akt III KO 43/23*).

W dalszym ciągu aktualność zachowuje uchwała trzech połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., zgodnie z którą: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w

rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. W odniesieniu do tak wadliwie powołanych sędziów Sądu Najwyższego nie bada się zatem – tak jak w przypadku sędziów sądów powszechnych – czy „wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” (*ibidem*). Stanowiska co do ważności zacytowanej uchwały nie zmienia fakt wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61), co było już wielokrotnie przedmiotem analiz Sądu Najwyższego (zob. zwłaszcza *postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21, z dnia 29 września 2021, V KZ 47/21 i z dnia 21 stycznia 2022 r., III CO 6/22; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSN PiUS 2022, nr 10, poz. 95 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22*).

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela i odnosi do niniejszej sprawy pogląd, wyrażony odnośnie do innego sędziego, którego dotyczy taka sama wadliwość powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego, wyrażony w postanowieniu SN z dnia 22 sierpnia 2024 r., sygn. akt III KK 608/23. Pan sędzia Marek Siwek otrzymał co prawda nominację na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego od Prezydenta RP, jednak nie na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, o której mowa w Konstytucji RP, ale na wniosek organu, którego skład utworzono na podstawie ustawy niezgodnie z Konstytucją. Fakt, że organ ten posługiwał się taką samą nazwą – „Krajowa Rada Sądownictwa”, nie zmienia postaci rzeczy, że z uwagi na jego ukształtowanie w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, stracił on charakter organu konstytucyjnego. W tym stanie rzeczy nie został spełniony drugi warunek wskazany w art. 179 Konstytucji

RP, co oznacza, że wspomniany sędzia nie uzyskał statusu sędziego Sądu Najwyższego w rozumieniu Konstytucji RP, ze wszystkimi tego konsekwencjami, także w zakresie możliwości sprawowania wymiaru sprawiedliwości jako niezależny, bezstronny i niezawisły sąd w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Konstytucyjne kompetencje Sądu Najwyższego w postaci sprawowania nadzoru nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania, a wyrażające się w możliwości uchylecia prawomocnego orzeczenia sądu, a niekiedy uniewinnienia czy umorzenia postępowania, mogą być realizowane wyłącznie przez sędziów, którzy spełniają oba warunki określone w art. 179 Konstytucji RP.

W świetle powyższego oczywiste jest zatem, że wydanie przez Sąd Najwyższy postanowienia o oddaleniu kasacji w składzie, w którym zasiadał SSN Marek Siwek, powołany na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego wadliwie – z rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie określonym ustawą z 2017 r. – dotknięte jest uchybieniem rangi bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Konieczne stało się zatem wznowienie postępowania kasacyjnego, uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2024 r., sygn. akt II KK 25/21, i przekazanie sprawy Sądowi Najwyższemu do ponownego rozpoznania.

Dla porządku należy wskazać, że SSN Marek Siwek pierwotnie został powołany na urząd sędziego w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, zaś dopiero decyzją Pierwszego Prezesa SN został przeniesiony do Izby Karnej Sądu Najwyższego. Tymczasem Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w swych wcześniejszych orzeczeniach wskazywał konsekwentnie, że Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych nie stanowi sądu w rozumieniu art. 267 TFUE (zob. np. wyrok TSUE z 21 grudnia 2023 r. w sprawie L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, C-718/21; wyrok TSUE z 7 listopada 2024 r. w sprawie C.W. S.A i in., przeciwko Prezesowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów, C-326/23). Analogiczne stanowisko w kontekście standardu prawa do sądu w ramach art. 6 ust. 1 EKPC wyrażał Europejski Trybunał Praw Człowieka (zob. np. wyrok ETPC z 8 listopada 2021 r. w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19). Samo zaś powołanie sędziego było wynikiem podjęcia przez KRS uchwały z dnia 28 sierpnia 2018 r., nr 331/2018, której wykonanie zostało

jednak wstrzymane postanowieniem NSA z 27 września 2018 r., II GW 28/18 do czasu rozpoznania przez TSUE pytań prejudycjalnych, a pomimo tego Prezydent wręczył akt powołania SSN Markowi Siwkowi na urząd sędziego Sądu Najwyższego. Ostatecznie Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z 11 października 2021 r. stwierdził nieważność całej uchwały KRS nr 331/2018, co oznacza, że w odniesieniu do sędziego Marka Siwka brak jest wymaganego Konstytucją RP wniosku KRS o przedstawieniu Prezydentowi jego kandydatury na urząd sędziego Sądu Najwyższego.

Na koniec wolno zauważyć, że w sprawie wystąpiła także podstawa wznowieniowa określona w art. 540 § 3 k.p.k., co również sygnalizował obrońca B. B.. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPC) już kilkakrotnie stwierdzał bowiem naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC wobec wadliwości procedury nominacyjnej sędziów Sądu Najwyższego z uwagi tryb ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa (w wyrokach: z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie *Wałęsa przeciwko Polsce*, skarga nr 50849/21, z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19, z dnia 8 listopada 2021 r., w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz z dnia 3 lutego 2022 r., w sprawie *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20). Wprawdzie orzeczenia te nie dotyczyły sędziów orzekających w Izbie Karnej, jednak wadliwość powołania SSN Marka Siwka jest taka sama, jak sędziów orzekających w sprawach, które stanowiły podstawę skarg rozpoznanych przez ETPC w ww. orzeczeniach. W orzecznictwie nie budzi też wątpliwości potrzeba zapewnienia standardu prawa do sądu, gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 EKPC także w postępowaniach po uprawomocnieniu się orzeczenia (zob. *postanowienie SN z dnia 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt II KO 75/23 i wskazane tam judykaty SN i ETPC*). Trzeba też zauważyć, że stwierdzone uchybienie może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa za naruszenie art. 6 EKPC. W ostatnim czasie doszło do polubownego zakończenia szeregu spraw w związku ze skargami dotyczącymi niezagwarantowania prawa do sądu w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym, w tym również w zakresie postępowań z udziałem sędziów Izby Karnej Sądu Najwyższego powołanych na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa w

składzie ukształtowanym w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zob. skargi w sprawach *Dudek i Lazur i I.G. przeciwko Polsce* i 19 innych skarg, nr 41097/20, 39577/22, 42668/21 i 19 innych). Jak wynika z komunikatu Trybunału z 7 listopada 2024 r. (ECHR 259/2024) jednym z powodów, dla których zdecydowano się skreślić skargi związane z wątpliwościami co do niezawisłości nowo powołanych sędziów Sądu Najwyższego była możliwość wznowienia postępowań kasacyjnych z udziałem tych sędziów w związku z podstawą określoną w art. 540 § 3 k.p.k. Wznowienie postępowania w niniejszej sprawie jawi się zatem jako tym bardziej uzasadnione.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[JJ.]

Waldemar Plóciennik Kazimierz Klugiewicz Zbigniew Puskarski

**Uzasadnienie zdania odrębnego SSN Zbigniewa Puskarskiego
złożonego do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27
listopada 2024 r., II KO 81/24**

Zagadnienie dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego z tego powodu, że w składzie orzekającym Sądu Najwyższego zasiadał sędzia powołany do tego Sądu przez Prezydenta RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), tj. organu, który sposobem powołania jego części sędziowskiej i składem tej części odbiega od modelu przewidzianego dla niego przez Konstytucję RP, pojawia się w związku z wystąpieniami strony (skazanego, względnie jego obrońcy) o wznowienie z urzędu postępowania kasacyjnego zakończonego orzeczeniem oddalającym kasację. Wskazuje się zazwyczaj w tych wystąpieniach, że jest to

konieczne z powodu zaistnienia uchybienia określonego w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu). Zagadnienie to Sąd ten, orzekający w składzie trzech sędziów, przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, formułując pytanie:

„Czy oddalenie kasacji przez skład Sądu Najwyższego, w którym bierze udział sędzia powołany do Sądu Najwyższego w wyniku procedury przeprowadzonej przed Krajową Radą Sądownictwa, której skład ukształtowano w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3) jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 542 § 3 k.p.k.?”.

Sąd Najwyższy, procedując w powiększonym składzie siedmiu sędziów, postanowieniem z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, (OSNK 2023, nr 4, poz. 20) odmówił podjęcia uchwały, uznając, że nie zachodzą poważne wątpliwości co do wykładni przepisu art. 542 § 3 k.p.k., interpretowanego w powiązaniu z art. 540 § 1 k.p.k. W uzasadnieniu przeprowadził jednak obszerne rozważania, które doprowadziły do tezowanej konkluzji, że „orzeczenie o oddaleniu kasacji nie jest prawomocnym orzeczeniem kończącym postępowanie sądowe w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k.”. W uzasadnieniu wskazano również na implikację tego poglądu, zaznaczając, że „nie wchodzi w grę możliwość wznowienia z urzędu w trybie art. 542 § 3 k.p.k. - wobec ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. - postępowania kasacyjnego zakończonego wydaniem wskazanego postanowienia” (postanowienia o oddaleniu kasacji), co odnosi się również do sytuacji, gdy takie orzeczenie zostało wydane z udziałem sędziego powołanego do Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na podstawie wspomnianej ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. Należy podkreślić, że cytowany judykat został wydany po szczegółowym rozważeniu również argumentacji przemawiającej za odmiennym stanowiskiem, w tym nawiązującej do kryzysu konstytucyjnego związanego z działalnością Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po 2017 r., jak też po odnotowaniu, że „w literaturze (...) dopuszczono możliwość wznowienia postępowania kasacyjnego lub wznowieniowego”.

Treść postanowienia wydanego w sprawie o sygn. II KO 81/24 świadczy o zanegowaniu poglądu wyrażonego przez skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 23 marca 2023 r., I KZP 17/22, który, jak na razie, podzielam. Takie postąpienie oczywiście jest dopuszczalne, jednak uważam, że powinno opierać na argumentacji, która przekonująco wykazywałaby wadliwość wyrażonego w nim poglądu, dotyczącego przecież zagadnienia bardzo ważnego dla praktyki orzeczniczej Sądu Najwyższego. Tymczasem w uzasadnieniu przedmiotowego postanowienia nawet nie wspomniano o postanowieniu Sądu Najwyższego I KZP 17/22, poprzestając na wskazaniu, iż „Sąd Najwyższy, rozpoznając niniejszą sprawę, dostrzega ewolucję poglądów judykatury w przedmiocie dopuszczalności stosowania procedury wznowieniowej do postępowań po uprawomocnieniu się orzeczenia i podziela wielokrotnie wyrażany w orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym »dopuszczalne jest wznowienie postępowania kasacyjnego oddalającego kasację, zarówno na wniosek strony – w oparciu o podstawy wznowieniowe określone w art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k., jak z urzędu – art. 542 § 3 k.p.k.«”

Zastrzeżenia budzi też niespójność przedmiotowego postanowienia. W jego części dyspozytywnej podano, że postępowanie kasacyjne jest wznowiane „na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”, zatem z urzędu, co odpowiada treści pisma sygnalizacyjnego obrońcy skazanego B. B., który nie znalazł podstaw do złożenia wniosku o wznowienie postępowania kasacyjnego. Tym niemniej w części motywacyjnej wskazano, że „w sprawie wystąpiła także podstawa wznowieniowa określona w art. 540 § 3 k.p.k. (...). Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPC) już kilkakrotnie stwierdzał bowiem naruszenie art. 6 EKPC wobec wadliwości procedury nominacyjnej sędziów Sądu Najwyższego z uwagi na tryb ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa (...)”. Jakkolwiek uzasadnienie stanowi integralną część postanowienia (art. 94 § 1 k.p.k.), to przyjmuję, że jednoznaczna treść części dyspozytywnej jednak przesądza, że art. 540 § 3 k.p.k. nie był podstawą wznowienia postępowania kasacyjnego. Zwalnia to od snucia szczegółowych rozważań, czy takie wznowienie jest dopuszczalne w oparciu o wspomniany przepis, jak też – co jest kwestią sporną – czy postąpienie po jego myśli może nastąpić tylko gdy zachodzi tożsamość podmiotowo-

przedmiotowa, tj. orzeczenie organu międzynarodowego zapadło wobec osoby, której ma dotyczyć wznowienie. Celowe będzie jednak wspomnieć, że nasuwałoby wątpliwości wznowienie postępowania kasacyjnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. wobec uznania, że „zakres przedmiotowy wznowienia postępowania jest szerszy niż wskazany w art. 540 § 1. Nie ma bowiem w § 3 w porównaniu z § 1 dookreślenia »zakończone prawomocnym orzeczeniem«. Mowa jest tylko o »postępowaniu«. Zatem przedmiotem wznowienia może być nie tylko postępowanie co do przedmiotu procesu, ale także inne postępowanie (por. uzasadnienie postanowienia SN z 23.03.2023 r., I KZP 17/22, LEX nr 3511529)” [tak D. Świecki w: D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el., teza 28 do art. 540, jakkolwiek wydaje się, że niekonsekwentnie, skoro w początkowych tezach wstępnie omawiających art. 540, zamieszczonych w części nazwanej „Wznowienie postępowania – zagadnienia ogólne”, wskazano, że „komentowany przepis określa przedmiot oraz podstawy wznowienia postępowania. Przedmiotem wznowienia może być tylko postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem” – teza 2, nadto, że „w komentowanym przepisie chodzi dodatkowo o orzeczenie kończące postępowanie sądowe” – teza 3]. Trafnie jednak zauważono, że chociaż w końcowym fragmencie postanowienia I KZP 17/22 Sąd Najwyższy nie wykluczył możliwości wznowienia postępowania kasacyjnego na podstawie art. 540 § 2 i 3 k.p.k., jeżeli jednak przywiązywać wagę – tak jak uczynił to Sąd Najwyższy w tym postanowieniu – do tego, że w art. 540 § 2 i 3 k.p.k. mowa jest tylko o „postępowaniu” (bez dookreślenia, że jest to postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem), to przecież takiego dookreślenia nie ma także w art. 542 § 3 k.p.k. [J. Matras w: K. Dudka (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. III, WKP 2023, teza 5 do art. 540]. Nasuwa się też pytanie, czy twierdzenie, że ma znaczenie, iż w danym przepisie nie zaznaczono (celowo), że chodzi o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem, nie otwiera drogi do uznania, że w takim wypadku jest możliwe wznowienie postępowania także w sprawach, w których nienależycie obsadzony Sąd Najwyższy wydał orzeczenie kasatoryjne. Trudno też pominąć, że w orzeczeniach wydawanych na gruncie art. 540 § 3 k.p.k. Sąd Najwyższy niejednokrotnie wskazywał, niekiedy nadmieniając,

że istnieje w tym względzie „utrwalona linia orzecznicza” tego organu, iż potrzeba wznowienia postępowania karnego wynikająca z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską (art. 540 § 3 k.p.k.) zachodzi wtedy, gdy przedmiot rozstrzygnięcia Trybunału dotyczy głównego nurtu procesu, a charakter i zakres stwierdzonych w jego toku uchybień w istocie podważa słuszność merytorycznego rozstrzygnięcia. Nadto, że potrzeba wznowienia w związku z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zajdzie wówczas, gdy poczynione zostaną ustalenia, że stwierdzone przez Trybunał naruszenie przepisów Konwencji mogło mieć wpływ na treść orzeczeń sądów krajowych zapadłych w toku prawomocnie zakończonego postępowania karnego objętego wnioskiem o wznowienie (zob. np. wyroki: z dnia 23 kwietnia 2009 r., II KO 63/08; z dnia 17 sierpnia 2011 r., II KO 72/10, OSNKW 2011, z. 10, poz. 92; postanowienia: z dnia 26 lutego 2019 r., II KO 47/18, OSNK 2019, nr 7, poz. 34; z dnia 18 kwietnia 2019 r., III KO 148/18; z dnia 24 marca 2021 r., II KO 26/21; z dnia 6 grudnia 2022 r., III KO 24/22; z dnia 6 grudnia 2023 r., III KO 120/23).

Koresponduje to z wypowiedziami w literaturze prawniczej, z których wynika, że art. 540 k.p.k. w całości (tj. i jego § 2 oraz § 3) stanowi, że wznowienie może dotyczyć tylko postępowania zakończonego prawomocnym orzeczeniem sądu [zob. np. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. III, Warszawa 2012, nb. 2 do art. 540; P. Wiliński (red.), Polski proces karny, Warszawa 2020, s. 678 i n.; J. Zagrodnik w: J. Zagrodnik (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, WKP 2024, teza 1 do art. 540], podkreśla się, że „jest to instytucja szczególna procesu karnego, która służy do kontroli i uchylenia prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie sądowe” [A. Sakowicz w: A. Sakowicz (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2023, nb. 1 do art. 540], a w odniesieniu do analogicznego w treści art. 540 § 2 k.p.k. wskazuje się, że „(...) co wynika z samej istoty wznowienia - przepis art. 540 § 2 dotyczy wyłącznie wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem” [L. K. Paprzycki (red.), Komentarz aktualizowany do art. 425-673 Kodeksu postępowania karnego, LEX/el. 2015, teza 26 do art. 540].

Wydaje się, że kwestia dopuszczalności wznowienia postępowania kasacyjnego wymaga ponownego wnikliwego rozważenia, najlepiej przez skład całej Izby Karnej, chociaż jest faktem, że istniejące w tej Izbie uwarunkowania personalne nie sprzyjają procedowaniu w takiej formule. Nasuwa się też postulat jednoznacznego uregulowania zagadnienia w ramach przewidywanych zmian prawa karnego. W każdym razie należy mieć w polu widzenia, że dopuszczenie możliwości wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego powinno skłaniać do takiego postąpienia nie tylko w razie wystąpienia przez stronę z pismem sygnalizacyjnym, ale prowadzić i bez takiej inicjatywy do podjęcia czynności we wszystkich sprawach, w których kasację oddalił nienależycie obsadzony Sąd Najwyższy.

Podane okoliczności skłoniły mnie do zgłoszenia zdania odrębnego do przedmiotowego postanowienia.

[J.J.]

r.g.